

Çevre Sağlığı
Temel Kaynak Dizisi
No : 20

MEZARLIKLAR TESİSİ, ÖLÜ DEFİN VE NAKİL İŞLERİ

Doç.Dr.Çağatay GÜLER
Zakir ÇOBANOĞLU

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

MEZARLIKLAR TESİSİ, ÖLÜ DEFİN VE NAKİL İŞLERİ

(Genişletilmiş İkinci Baskı)

Doç.Dr.Çağatay GÜLER
Zakir ÇOBANOĞLU

Ankara
1996

1. Basım: 3500 Adet - 1994
2. Basım : 3500 Adet - 1996

ISBN 975 - 8088 - 17 - 3

Bu kitap, Sağlık Bakanlığı Temel Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü işbirliği içerisinde yürütülen Çevre Sağlığı Programı çerçevesinde kullanılmak üzere yazılmış ve çoğaltılmıştır. İkinci Basımın telif hakları Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü'ne aittir. Kaynak gösterilmeksizin yayınlarda kullanılamaz, alıntı yapılamaz.

Basıldığı Yer: **Aydoğdu Ofset**

Tel: 0 (312) 310 79 79 - 310 77 03 • Fax: 0 (312) 310 77 03 • ANKARA

ÖNSÖZ

Ülkemizde gerek Sağlık Bakanlığı gerekse ilgili diğer kurumların üzerinde büyük bir hassasiyetle durdukları ve son zamanlarda oldukça yoğun bir kamuoyunun oluştuğu çevre sağlığı sorunları, birinci basamakta görev yapan sağlık görevlilerinin öncelikli çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır. Diğer sağlık sorunlarına göre daha çok işbirliği, daha fazla mevzuat bilgisi ve bilgilerdeki gelişmeleri daha yakın izlemeyi gerektiren çevre sağlığı çalışmalarında sağlık personelinin gözönünde tutması gereken en önemli noktalar; sorunlara duyarlı olmak, bilgisini sürekli tazelemek ve ilgili sektörlerle yakın işbirliği ortamları yaratmaya çalışmaktır.

Bakanlığımız, birinci basamak düzeyinde verilen koruyucu sağlık hizmetlerinde; sağlık personelinin, sürekli eğitimi kapsamında bilgi ve beceri yönünden dünyadaki gelişmeleri yakından izlemesi üzerinde hassasiyetle durmaktadır. Bunun için uygulamaya konulan hizmetiçi eğitim programları kapsamında çevre sağlığı konusundaki eğitimlerin başarıya ulaşmasının, ancak yazılı kaynakların da personele sunulması ile gerçekleşebileceği bilinmektedir.

Eğitilere ve uygulamalara temel oluşturması ve gereğinde bir başucu kitabı olarak kullanılması amacıyla hazırlanan bu bir dizi yayının, ülkemiz çevre sağlığı sorunları ile mücadele eden sağlık personelimiz için gerçekten yararlı olacağına inancımız sonsuzdur.

Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü ile işbirliği içerisinde Birinci ve İkinci Sağlık Projeleri kapsamında yürütülmekte olan "Çevre Sağlığı Programı" hizmetiçi eğitimleri için hazırlanmış olan bu yayınların yakın bir gelecekte tüm sağlık çalışanları için vazgeçilmez birer kaynak olacağı ve pek çok yarar sağlayacağı ümidini taşımaktayım.

Yoğun bir mesaiye ek olarak yürüttükleri sonu gelmez umut ve çalışma isteği ile bu değerli ürünleri ortaya çıkaran yazarlarına tüm sağlık çalışanları adına teşekkür ederim.

Dr. S. Haluk OZSARI

Sağlık Projesi Genel Koordinatörü

Uz. Dr. M. Rifat KÖSE

Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü

Sevgili Meslektaşlarımız,

Çevresel etkenler giderek halk sağlığında daha büyük önem kazanmaktadır. Bu ağırlık bir yandan yeni çevresel etkenlerin etkili olmaya başlamasına bir yandan da diğer halk sağlığı sorunlarının kontrol edilmeye başlamasına bağlıdır.

Kişinin kendi sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulamalardan, doğrudan sorumlu olmasının yanısıra çevre ile ilgili olumsuz davranışların başkalarının sağlığını da tehlikeye düşürebilmesi, konunun önemli bir yasal düzenleme ve yaptırım sorunu olarak da karşımıza çıkmasına yol açmaktadır.

İnsanın dışındaki herşey çevrenin ögesidir. Çevre kişi üzerindeki dış etkilerin bütünüdür. Çevreyi önce doğal ve yapay çevre olarak ikiye ayırabiliriz.

Çevrede sağlığı doğrudan ya da dolaylı etkileyen önemli etkenler bulunmaktadırlar. Çevre bir yaşamı sürdürme ve sağlama sistemidir. Su, yiyecek ve barınak bu sistemin en önemli öğelerini oluşturur. Sağlık açısından baktığımızda çevre üç ana grupta incelenir: Fizik, biyolojik ve sosyo kültürel çevre.

Hastalık nedenleri ise bünyesel ve çevresel nedenler olmak üzere iki grupta incelenebilir:

Bünyesel nedenler; gen, hormon ve metabolik kaynaklı olabilir. Bazı bünyesel nedenler bazı hastalıklara daha büyük oranda yakalanmaya yol açabilmektedir. Bunlar insan iç ortamı ile ilişkili bir durumdur. İnsan dış çevrenin etkilerine genetik yapısı ile cevap vermektedir.

Çevresel nedenlerin birincisi fiziksel nedenlerdir. Sıcaklık, soğuk, ışın, travma, içme ve kullanma suyu, atıklar, konut sağlığı, iklim koşulları, hava ve su kirliliği, giyeceklerimiz, kamuya açık yerler, sağlığa az ya da çok zarar verebilme olasılığı olan kuruluşlar, mezarlıklar başlıca fiziksel çevre öğeleridir. Çevresel nedenlerin ikincisi kimyasal nedenlerdir. Bunlar, zehirler, kanser oluşuna neden olan bazı etkenler örnek olarak verilebilir. Temel madde eksiklikleri üçüncü neden olarak ele alınabilir. Bazı maddeler vardır ki insanın sağlıklı olabilmesi ve yaşamsal olayların yürütülebilmesi için dışarıdan alınmaları gerekir. İnsan ya da canlı bunu vücudundaki temel yapı taşlarından sentez edemez. Buna temel maddeler denmektedir. (Vitaminler, esansiyel aminoasitler veya yağ asitleri, mineraller gibi.) Çevredeki biyolojik etkenler ise mikroorganizmalar, asalaklar, mantarlar ve diğer etkenlerden oluşmaktadır. Bunlar canlı vücudunda hastalık yapabilirler. Çağdaş yaşamda sık rastlanan stres vb. durumların dahil olduğu psikolojik etmenlerle, sosyo kültürel ve ekonomik etmenleri de çevresel etkenler arasında sayabiliriz.

Bu durumda çevre; hastalıklar için zemin hazırlayan, doğrudan hastalık nedeni olabilen, bazı hastalıkların gidişini ve sonucunu etkileyen, bazı hastalıkların da yayılmasını kolaylaştıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün çevre olumsuzlukları her dört etkiye de neden olabilir. Hava, su, toprak kirlenmesi doğrudan hastalık nedeni olabildiği gibi, bir kısım hastalıkların yayılımını kolaylaştırabilir ya da bir kısım hastalığın gidişini etkileyebilir.

Fizik ve biyolojik çevre yakından ilişkilidir. Sözelimi iklim canlıların yaşaması ve çoğalmasıyla yakından ilişkilidir. Jeolojik ve coğrafik özellikler toplumlar arasındaki bağlantıyı oluşturmaktadır ve hastalık etkenlerinin yayılımıyla da bağlantısı olabilir.

İnsanlarca oluşturulan yapay çevre koşulları insanlar ve insan toplulukları üzerinde giderek çok daha önemli boyutlarda etkili olmaya başlamıştır. Uzay yolculukları veya denizaltı bilimsel araştırma merkezlerinde olduğu gibi kimi zaman da bu yapay çevre koşulan kişinin varlığını sürdürebilmesi için vazgeçilmez durumdadır.

Çevre sağlığı, bir çok meslek grubunun ekip hizmeti sunmasını gerektiren önemli bir sağlık sorunudur. Bir çok sektörün işbirliği olmadan çevre sağlığı sorunlarının çözümü mümkün olmaz. Toplumun ekonomik yapısı, ekonomik kalkınma çabaları ile bağlantılı olup, kentleşme süreci ile de yakından ilişkilidir. Bunun sonucunda başlangıçta alınacak koruyucu önlemler pahalı gibi görünürse de, sonradan bozulan çevrenin düzeltilmesiyle ilgili çabaların maliyeti ve olumsuz sonuçları gözönüne alındığında daha ucuz bir yöntemdir.

Çevre sağlığı, çevre fizyolojisi, uygulamalı fizyoloji gibi bilim dalları ile yakından ilişkilidir. Uygulamalı fizyoloji ve çevre fizyolojisi çevredeki olumsuz etmenlerin insan ve canlı fizyolojisi üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çevre sağlığı, halk sağlığının da önemli bir koludur. Sağlık elemanları, sağlık ve çevre mühendisleri çevre sağlığı konusunda işbirliği yapmak zorundadır. Sağlık elemanları çevresel öğelerin sağlık üzerindeki etkilerini belirleyerek çevre mühendislerine yol gösterirler.

Canlıyı olumsuz etkileyen maddeler genel olarak toksik maddeler olarak adlandırılmaktadır. Zehir anlamına gelir. Toksikoloji günümüzde tek başına bir bilim dalı olarak önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Klinik toksikoloji, adli toksikoloji gibi dalların yanısıra giderek çevresel toksikoloji dalları da gelişmiştir. Toksikoloji bu açıdan farmakoloji, patoloji, beslenme ve halk sağlığı dallarıyla yakından ilişkilidir. Toksik maddelerin etkilerinin ilaç yan etkileri, orjinleri, etkileme süreci gibi özelliklerine dayanarak yapılması mümkündür. Toksik maddeden etkilenmenin değerlendirilmesi, doz cevap ilişkileri giderek büyük önem kazanan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uzun yıllar toplum hekimliği görüşünün hijyenden farklılığı vurgulandı. Bu vurgulama çoğu genç hekimde hijyen kavramının yok sayıldığı gibi bir yanlış anlamaya yol açtı. Oysa bu yaklaşımın amacı toplum hekimliği görüşünün hijyen kavramına göre daha çağdaş bir yaklaşım olduğunu vurgulamaktı. 1800'lü yılların halk sağlığı yaklaşımının temeli olan hijyenin yadsınması veya yok sayılması söz konusu değildi.

Çevre sağlığının konuları gözden geçirildiğinde çoğunun alınacak önlemlerle radikal olarak ortadan kaldırılabilir. Özellik taşıması hekimlerde gelecekte çevre ile hekimin doğrudan ilişkisinin kalmayacağı şeklinde yanlış bir kam da uyandırdı. Bu yanlış kanının dayandığı temeller yok değildi. Bir kanalizasyon sisteminin kurulması, buna bağlı arıtım tesislerinin varlığı insan atıkları ile ilgili bir çok sorunun ortadan kalkmasını sağlayabilirdi. Ancak günümüzde ortaya çıkan sorunlar hekimin

çevre sağlığı konuları arasında işlenen bazı temel sorunlarla doğrudan ilişkisinin kalmamasına karşın, çevre sorununun Önemli bir boyutunun doğrudan ilgisi olmak zorunda kalacağı gösterdi. Günümüz kaynakları bunu kısaca çevre hekimliği terimiyle tanımlamaktadır.

Öte yandan radikal önlemlerle ortadan kaldırılabilecek olan çevre sağlığı sorunlarında da toplum bireylerine ve topluluklara yer, zaman ve kişi özelliklerine uygun, pratik çözüm önerileri götürülmedikçe teknik danışmanlık hizmeti sağlanamadıkça ilerleme sağlanması çok zordur. Kimi zaman tek bir beldenin bütün köyleri için geçerli bir uygulama biçiminin sunulabilmesi bile zor olmaktadır. Oysa hızla gelişen teknolojiye uyum sağlama çabası içerisindeki ülkemizde yapılan her düzenleme doğrudan ve dolaylı olarak sağlık personeline önemli görevler yüklemektedir. Ülkemizde çevre sağlığı ile ilgili mevzuatın sağlık personeline yüklediği görevler sanıldığından çok ağırdır. Çevre hekimliği yaklaşımı esas alındığında hekim ve sağlık personelinin eğitiminde görev alacak personelin eğitiminde tartışılması gereken konular oldukça kapsamlıdır. Mevzuattaki görev ve yetki karmaşaları ortadan kaldırılamadığı sürece bu kapsam doğrudan ve dolaylı olarak alanda çalışan personel tarafından dile getirilecektir. Kimi sanayileşmiş illerde içerik istemi daha çok sanayi tesislerinin çevresel etki değerlendirmesi ile bağlantılı olmaktadır.

Bütün bu noktalar esas alındığında kolay yenilenebilir, kısa ve birbirine bağımlı olmadan ilgili bölümlerin sık sık gözden geçirebildiği bir kaynak kitaplar dizisinin yararlı olacağı sonucuna varılmıştır. Yapılacak katkı ve önerilerle daha da gelişeceğine inandığımız bu dizinin yararlı olmasını diliyoruz.

Uygulamalarımız sırasında bu kitapta karşılığını bulamadığımız soruları "PK 751 Yenişehir / Ankara" adresine bildirilmesini diliyoruz. Gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra sizlere ayrıntılı cevap verilecektir.

Doç.Dr. Çağatay GÜLER

H.Ü. Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Zakir ÇOBANOĞLU

T.C. Sağlık Bakanlığı
Temel Sağlık Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

Mezarlıklar.....	11
Tanımlar	12
Cenaze Nakli ve Defni	12
Mezarlık Yeri Seçiminde Uyulması Gereken Hususlar	17
Yasal Düzenlemeler.....	17
Sorumlu Birimler	19
Mevzuat	19
Denetim ve Yaptırım	20
Ek : 1 - Ölülerin Nakline Dair Beynelmilel İtilâfname.....	21
Ek : 2 - Cenazelerin Nakli Anlaşması.....	27
Kaynaklar	32

MEZARLIKLAR TESİSİ, ÖLÜ DEFİN VE NAKİL İŞLEMLERİ

MEZARLIKLAR

Canlı vücudu ölümden sonra üzerinde kolayca bir çok hastalık etkeninin üreyebileceği önemli bir ortam haline gelebilir. Artık kendisini koruyacak bağışıklık sistemi veya diğer mekanizmaların hiçbirisi bulunmamaktadır. Bu nedenle ölümlerin toplumun diğer bireylerine ve çevreye zarar vermeyecek biçimde gömülmesi gerekir.

Mezarlık ölü gömmek için ayrılmış alan anlamına gelmektedir. Çok eski çağlardan beri ölümlerin gömülmesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Gömme yöntemleri değişik etkenlerce belirlenmektedir:

1. Dinsel inanışlar
2. Coğrafik koşullar ve iklim
3. Toplumsal davranış özellikleri
4. Sağlıkla ilgili koşullar
5. Estetik kaygılar

Eski çağlardan beri aile mezarlığı geleneği bir çok ülkede bulunmaktadır. Zamanla rastgele yerlere yapılacak gömme işlemlerinin önemli sağlık sakıncalarının olduğu ortaya çıktı. Mezarlık yeri seçimi ile ilgili bir çok geleneksel kuralların bulunduğu ülkeler vardır. Sözgelimi kötü ruhlardan uzakta mezarlık yeri seçimi, su ve rüzgar kalitesi iyi yerler seçimi gibi. Özellikle Asya toplumlarında ölümlerin kendi topraklarına gömülmesi geleneksel bir yaklaşımdır ve yabancı ülkelerde ölenlerin cenazelerini kendi yurtlarına gönderebilmek için büyük çabalar harcanır ve o yabancı ülkede yaşayan kendi vatandaşları hiçbir fedakarlıktan kaçınmazlar.

Mezarlıkların sağlıkla ilgili olumsuz etkiler yapabileceği bilinmekteydi. Roma ve Kudüs kentlerinde mezarlıklar kent içerisinde herhangi bir sağlık sorununa yol açılmaması için surların dışına yapılmıştı. Mısır ve Çin'de de bu gelenek benimsenmiştir. Daha sonra hristiyanlıkla birlikte kiliselerin avlusuna ve bahçesine gömülmeye başlandı. Ancak, salgın vb. nedeniyle çok sayıda kişi ölünce söz konusu mezarlıklar kent için de tehlikeli olmaya başladı. Avrupa'da bir çok devlette mezarlıkların kentten uzakta yapılmasıyla ilgili yasaların olmasına rağmen o zaman kiliselerin bu yasalara uymaması nedeniyle etkili olamıyordu. Bu nedenle kiliselerin bodrumlarının ve küçük avluların çok sayıda mezarla dolduğu buralardan kaynaklanan önemli sağlık sorunlarının ortaya çıktığı görüldü. Avrupa'da 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak söz konusu uygulama yavaş yavaş azaldı.

Gerek devlet gerekse yerel yönetimler özel mezarlık alanları belirlemeye başladı. Özellikle Anadolu'da mezarlıkların duvarlarla çevrilmesi, ağaçlandırılması, temiz tutulması geleneği vardı. Anadolu'da Selçuklulardan ve diğer tüm Anadolu Beyliklerinden kalmış mezarlıklar bulunmaktadır.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra mezarlıklarla ilgili olarak alınacak önlemleri daha ayrıntılı biçimde tanımlayan ve belirleyen kurallar yürürlüğe sokuldu. Ölü gömme ve taşıma işlemleriyle ilgili esaslar belirlendi. Yapılan düzenlemelerde özellikle sağlık sorunlarının çıkmamasına öncelik verildi.

1. TANIMLAR :

A. MEZAR : Boyutları batıdan doğuya doğru uzunluğu ölünün boyu kadar, genişliği yarım boy, derinliği ise yarım ile bir boy arasında değişen ölünün defnedildiği alandır.

1. **BİRİNCİ SINIF MEZARLAR:** Belediyece tayin edilecek bir ücret karşılığında en fazla 12 m² olarak tesbit edilerek daimi surette temin edilmiş olup; aile bireylerine intikal eden aile mezarlığıdır.

2. **İKİNCİ SINIF MEZARLAR:** Belediyece tesbit edilecek bir ücret karşılığında 4,5 m² olarak tesbit edilerek daimi surette kişiye özel mezarlardır.

3. **ÜÇÜNCÜ SINIF MEZARLAR:** Parasız olup; mezarlıktaki adacıklar içerisinde önceden tayin edilen ve düzenli bir sıra dahilinde birbirini takip eden ve ölülerin gömüldüğü mezarlardır.

B. ÖLÜ DEFNİ : Ölen kişilerin, sağlık koşullarına uygun, din ve gelenekler çerçevesinde gömülmesi işlemidir.

2. CENAZE NAKLİ VE DEFNİ

2.1. Ölülerin Gömülmesi

Ölümden sonra 5-12 saat sonra ölüm sertliği dönemi başlar. 34-36 saat sonra anaerob bakterilerin ve vücuttaki sindirici bir takım enzimlerin etkisiyle yumuşak vücut bölümleri erimeye başlar. Ceset şişer. Bu şişme sırasında yaygın yeşil benekler ortaya çıkar. Kokuşma süreci sırasında oluşan bir takım gazlarla şişen deri patlar ve söz konusu gazlar çevreye yayılır. Bu gazların içerisinde indol, skodol, hidrojen sülfür, değişik karbon bileşikler vb. sayılabilir. Bu evre 3-4 ay kadar sürmektedir. Bu evreden sonra aerob mikroorganizmaların etkisi başlar. Söz konusu mikroorganizmaların etkisi, toprağın özelliklerine, nem oranına, topraktaki oksijen miktarına bağlıdır. Topraktaki böcek ve solucanlar da söz konusu parçalanmayı hızlandırır. Eğer toprakta yeterli nem ve havalandırma yoksa süreç gecikir. Eğer koşullar elverişli ise 3 yıl içerisinde tüm organik yapı eriyerek geriye sadece iskelet kalır. Bu tip mezarlık alanlarında 5 yıl sonra ikinci gömme yapılabilir. Ancak bu özelliğe sahip olmayan topraklarda süreç çok uzayabilir. Kurutucu etki yapan topraklarda mumyalaşma söz konusu olur. Kuru ve havalandırılması yüksek mezarlardaki cesetlerde kadavra kuru ve koyu bir renk alır. Yumuşak bölümleri kurur ve büzülür. Deri, parşömen özelliği kazanır ve kemik üzerine yapışmış gibi görünür. Tırnak ve saçlar genellikle dökülmez.

Tabanı nemli mezarlarda seroadipoz değişiklikler meydana gelir ve ceset uzun süre bozulmadan kalabilir. Cesetlerin su altında kalmaları durumunda da aynı etki ortaya çıkar.

Ölülerin gömülmesiyle ilgili olarak Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda yer alan hükümler geçerlidir. Bu yasa hükümlerine göre mezarlık bölgelerinden başka yere ölülerin gömülmesi yasaktır. Ancak, Bakanlar Kurulu Kararı ile özel bölgelere gömülmesi mümkündür. Karadeniz bölgesi gibi dağınık yerleşimli bölgelerde bu yasa hükümlerine rağmen tarlalara aile mazarlıkları yapılabilmektedir. Diğer bölgelerde mezarlıkların seçim ve kontrolü daha etkin denetim altındadır.

Her beldenin dışında yerleşim yerlerine yeterince uzaklıkta, kentteki toplam yıllık gereksinim gözönüne alınarak mezarlık yeri seçilmekte ve gömülme işlemleri burada sürdürülmektedir. Bu yerlerin çevredeki yerleşim yerleri ve su kaynakları açısından herhangi bir sakınca oluşturup oluşturmadığı ilgili teknik kişiler ve birimlerce belirlenmektedir. Mezarlıkların çevresinin duvarla çevrilmesi, yeterli biçimde korunması gerekmektedir (Madde 211,212).

Köy mezarlıklarının seçiminde ilçe kaymakamlıklarınca sağlık ocağı hekimliğinin görüşü alınarak belirlenir ve korunmasında köy ihtiyar heyeti sorumludur. (Madde 213). Teknik yetersizliği olan mezarlıkların terkedilerek yeni mezarlık alanlarının açılması hükme bağlanmıştır. Ölü gömülmesiyle ilgili izin alınmadan gömme işleminin yapılması sakıncalı bulunmaktadır (Madde. 214).

Tüm ölü gömülme işlemlerinden önce ölü muayenesi gerekmektedir. Bu belediye hekiminin bulunduğu yerlerde belediye hekiminin görevleri arasındadır. Eğer belediye hekimi yoksa bu görev sağlık ocağı hekimi tarafından yerine getirilecektir. Hastanın ölmeden önce bir hastalığı varsa izleyen hekimin verdiği rapor, söz konusu birimlerce onaylandıktan sonra geçerlidir (Madde 216). Ölü gömme izni vermekle görevli hekimler gerekirse ölmeden önce izleyen hekimden görüşlerini isteyebilirler ve sözkonusu hekimler bu görüşü vermekle yükümlüdürler (Madde 217).

Hastane ve sağlık kuruluşlarında ölenlerin gömme izin belgeleri ilgili kuruluş başhekimisi ve müdürünce verilir ve onayla görevli sağlık birimleri bu raporu onaylarlar. (Madde 218).

Hekim olmayan yerlerde ölü gömme iznini sağlık memurları verir. Hiç bir sağlık görevlisinin bulunmaması durumunda gömme iznini muhtar ve jandarma komutanı da verebilir. (Madde 219). Belediyeler dahil olmak üzere ölü gömme izni veren birimlerde bir ölü kayıt defteri tutulması gerekmektedir. Bu defterde ölünün adı, soyadı, adresi, ölüm tarihi, eğer bilinmekte ise ölüme neden olan hastalık ve ölü gömme belgesini verenin adı yazılmalıdır. Bu bilgilerin yıllık olarak daha sonraki ayın ilk yarısında yerel sağlık yetkilisine iletilmek zorunluluğu vardır. Bu birimler söz konusu bilgileri nüfus idaresine bildirmekle görevlidirler (Madde 220). Daha sonraki değişikliklerle bu bildirimden muhtarlar doğrudan sorumlu tutulmuşlardır. Madde 221 kuşku durumlarda gömme izin belgesi verilemeyeceği, kaza, vb. gibi hastalık dışı ölümlerde yetkili birimlere bilgi verilmesi gereği belirtilmektedir.

2.2. Ölülerin Alınması Ve Gömülmesiyle ilgili Olarak Alınması Gereken Halk Sağlığı Önlemleri:

Bulaşıcı hastalık söz konusu değilse her olasılığa karşı ölülerin 24 saat bekletilmesi ve bu bekletme işleminin resmi kurumların denetimindeki morglarda yapılması tercih edilir. Cenazenin gömülmesiyle ilgili dini tören cesedin yıkanıp kefenlenmesiyle başlar. Cesedin yıkanıp kefenlenmesiyle ilgili kişilerin gerekli sağlık önlemlerini almaları gerekir. Çünkü cesetlerin bilinmeyen bazı bulaşıcı hastalıklar nedeniyle veya agoni sırasında değişik vücut salgılarıyla önemli hastalık etkenleriyle bulaşık olması mümkündür. Yıkama sularının çevreye yayılması da aynı derecede tehlikeli olabilir. Evlerde, taşlıklarda, avlularda yıkama önemli sağlık sorunlarına yol açabilir.

Bu nedenle artık ülkemizde yaygın olarak yapıldığı gibi ölü yıkama işlemlerinin mezarlıklarda hazırlanmış özel yıkama yerlerinde yapılması ve bu konuda eğitimli kişilerce yerine getirilmesi esastır. Ölü yıkama yerlerinin de gerekli alt yapı özelliklerine sahip olması sağlanmalıdır. Bu Özelliklerin başlıcaları şöyle sıralanabilir:

1. Kayıt, bekleme salonu, yıkama ve kefenleme yerleri ile tabuta konan cenazelerin bekletildiği yerler bulunmalıdır.

2. Zemin ve duvarlar en az iki metre yüksekliğe kadar kolayca yıkanabilir ve temizlenebilir maddeden yapılmış olmalıdır.

3. Yıkantı suları çevreye yayılmamalıdır. Doğru dan kanalizasyona akmalıdır.

4. Söz konusu akıntı kanallarının tıkanıklığına açabilecek basınçlı su düzenekleri bulunmalıdır.

5. Akıntı sularının verildiği sistem sağlık kuruluşlarının önerdiği çözeltilerle ve yine bu kuruluşlarca belirlenecek sıklıkta dezenfekte edilmelidir.

6. Bulaşıcı hastalık nedeniyle ölenler özellikle kolera, veba, ruam gibi hastalıklardan ölenlerin cesetlerinin yıkanması sırasında önemli sağlık tehlikeleri bulunmaktadır. Bu cesetlerin % 5 asit fenik vb. çözeltilere batırılmış kefenlere sarılarak gömülmesi gerekmektedir.

2.3. Ölülerin Çıkarılması ve Taşınması

UHK. nun ilgili hükümlerine göre ölülerin çürümeden önce mezarlıktan çıkarılabilmesi için yerel yönetimden (belediyeden) izin alınması gerekmektedir. Bu konuda sağlık yetkililerinin görüşlerinin de alınması gerektiği belirtilmektedir. Eğer söz konusu uygulama adli bir nedene dayanıyorsa izne gerek bulunmamaktadır sadece belediyeye bilgi verilir (Madde 227).

Kolera, veba, şarbon, ruam nedenli ölümlerde ölülerin taşınması yasaklanmıştır. Kolera, veba ve lekeli humma nedeniyle ölülerin ölümünden sonra bir yıl geçmeden mezarlıkların açılması, ölülerin taşınması yasaktır (Madde 229).

Bir yerden diğer bir yere taşınacak ölülerin özel tüzükte belirtilen hükümler dahilinde taşınması zorunluluğu vardır (Madde 230).

Söz konusu mevzuat hükümlerine göre:

1. Ölünün mutlaka belediye tabibi, sağlık ocağı hekimi veya yoksa sağlık memuru tarafından tabutlanması gerekmektedir.

2. Kolera, veba, şarbon, cüzam ve ruam nedenli ölümlerde ölülerin taşınmasının yasak olduğu hükmüne dikkat edilmesi gerekmektedir.

3. Mezarlıktan çıkartılacak materyal mezarlık odasında yoksa mezar yakınında ya da ailenin göstereceği yerde tabutlanır.

4. Taşınacak ölü ve mezarlık materyalinin %5'lik saf asit fenik çözeltilisine batırılmış kefene sarılması gerekmektedir.

5. Daha sonra çinkodan ya da kurşundan yapılmış taşıma tabutuna konur. Tabutun boyutu Ölülerin veya mezarlık materyalinin boyutuyla orantılı olmalıdır. Tabut çarpma ve darbelere dayanacak sağlamlıkta olmalıdır. Tabutta boş kalacak yerlerin %5'lik

asit feniğe batırılmış talaşla doldurulması gerekmektedir. Tabut ölünün sallanmasına ve hareketine engel olacak biçimde bu şekilde talaşla doldurulduktan sonra hiçbir sıvı sızıntısına olanak vermeyecek biçimde lehimlenir.

6. Madeni tabut bir tahta tabutun içerisine konular, arada aralık fazla ise ikisi birbirine tahta parçaları ile tutturulur. İkinci tabutun kalınlığının en az dört santimetre kalınlığında olması gerekmektedir. Tahta tabutun kapağının vidalı çivilerle kapatılması zorunludur. Tabut daha sonra üç adet civatalı demir çember ile bağlanır.

7. İkinci tabutta tamamlandıktan sonra tabut ve içerisindeki materyal bir ambalaj sandığına konularak çivilenir. Sandığın dışı belediye veya sağlık ocağı hekimliğinin mühürleriyle mühürlenir. Mühürün iz bırakacak biçimde basılması, yolda çıkmamasının sağlanması gerekir. Taşıyacak kişilere taşınmasında sakınca olmadığını gösteren bir belge verilir.

8. Havaların sıcak olduğu mevsimlerde, ya da oniki saatten uzun sürecek olan taşıma işlemlerinde mevsim ne olursa olsun ölünün tahnit edilmesi gerekmektedir.

DIŞ ÜLKELERDE VEFAT EDEN VATANDAŞLARLA İLGİLİ OLARAK ULUSLARARASI SORUNLAR GENELLİKLE ŞUNLARDIR:

I. Vefat Eden ve Defnedilenlerle İlgili Olarak;

1. Cenaze nasıl muayene ediliyor? Muayenenin şekli bölgelere göre değişiyor mu?
2. Cenaze ölüm anından ne kadar süre sonra toprağa veriliyor?
3. Cenazeler mevzuata göre tahnit edilmeli mi yoksa bu karar ailenin isteğine mi bırakılıyor?
4. Tahnit işlemini kim gerçekleştiriyor?
5. Yakılan cenazelerin külleri akarsu, göl veya deniz gibi yüzeysel sulara atılabiliyor mu?
6. Gerektiğinde cenazeyi mezardan çıkarmak için sağlık kuruluşunun özel izni gerekiyor mu? Bunun için belli bir sürenin geçmesi mi gerekiyor?
7. Mezarlıklar için yasal bir düzenleme var mı?
8. Mezarlıkların mülkiyeti kime aittir?
9. Sahipsiz cenaze ya da küllerinin defni için özel bir yasa var mı? Böyle cenazeler yakılıyor mu?
10. Cenaze istenirse yakılabiliyor mu? Bununla ilgili mevzuat nedir?

II. Vefat Eden Kişinin Cenazesinin Yabancı Ülkeye Gönderilmesi Söz Konusu Okluğunda;

1. Cenazenin muayenesini kim talep edebilir?
2. Ölüm belgesi kim tarafından hazırlanıyor? (Değişik dillerde yazılmış bilgiler ölüm belgesine işleniyor mu?)
3. Cenaze için yazılı geçiş iznini kim veriyor? (Değişik dillerde yazılmış geçiş izni var mı? Bu belgede ölüm nedeni belirtiliyor mu?)
4. Ölüm nedeni geçiş izninde belirtilmiyorsa, bulaşıcı bir hastalık söz konusu olduğunda herhangi bir resmi belge veriliyor mu?

5. Cenazenin transferi sırasında gideceği ülkeden diplomatik bir temsilci hazır bulunuyor mu?

6. Tabut kapatılırken bir gümrük memuru da hazır bulunuyor mu? Tabut çıkış sırasında lehimleniyor mu?

7. Cenaze gönderilirken gideceği ülkenin cenazeyi kabul ettiğine dair resmi bir belge talep ediliyor mu?

8. Mevzuat, cenaze yabancı bir ülkeye transfer edilecekse tahnit edilmesini zorunlu kılıyor mu?

9. Otomobil, tren ve uçakla göndermelerde, cenazelerin tabuta yerleştirilmesinde uyulması gereken kurallar nelerdir?

10. Cenaze taşımada kullanılan arabalar için yasal düzenlemeler var mı?

11. O ülkeye gönderilen cenazenin yanında hangi belgelerin olması gerekir? (Uluslararası Ölüm Belgesi, Uluslararası Geçiş İzni, Ölüm Sureti vb.)

12. Yabancı bir ülkede ölüpte cenazesi Türkiye'de kaldırılacak olan bir kişi için hangi koşulların yerine getirilmiş olması gerekir?

13. Eğer bir kişinin ölüm nedeni ölüm belgesinde yazılı değilse en azından bulaşıcı bir hastalıktan ölüp ölmediğinin resmi bir belgeyle kanıtlanması isteniyor mu?

14. Gümrük memurlarının onayı zorunlu mu?

15. Cenazenin gönderilmesi sırasında, cenazenin ülkemize gömülmek üzere kabul edildiğini onaylayan resmi bir belge gerekiyor mu?

16. Ölen kişinin vücudu yakılacaksa gerekli mevzuat hükümleri var mı?

Birçok ülkenin onayladığı uluslararası anlaşmalarda bunlarla ilgili hükümler vardır. Ekte bulunan Uluslararası Anlaşma metinlerinde bu hükümler verilmiştir. Bir çok ülkede bulunan cenaze şirketleri söz konusu anlaşmalara uygun cenaze taşıma işlemleri yapmaktadır. Uluslararası hükümler çok sayıda turistin ziyaret ettiği ülkemiz açısından da önemlidir.

2.4. Ölülerin Muayenesi ve Otopsi

Bir ölünün adli muayenesi hekim bulundurularak yapılır. Adli muayenede ölünün tıbbi kimliği, ölüm zamanı ve ölüm sebebini tayin için harici bulgular tesbit edilir.

Otopsi, hakim ve tehirinde zarar umulan hallerde Cumhuriyet Savcısı huzurunda biri adli tabip veya patoloji uzmanı olmak şartı ile iki hekim tarafından yapılır.

Zorunluluk halinde bu işlem bir hekim tarafından yapılabilir. Ancak zorunluluk durumunun otopsi raporuna açıkça yazılması gerekir.

Bu işlem, ölüyü son hastalığında tedavi eden hekime yaptırılamaz. Bununla beraber tedavi eden hekim hastalığın seyri hakkında bilgi vermek üzere otopside hazır bulunmaya davet olunabilir.

Gömülen ölünün muayenesine veya üzerinde otopsi yapılmasına lüzum görüldüğü takdirde, ölünün mezardan çıkarılmasına hazırlık tahkikatında Cumhuriyet Savcısı, son tahkikatta mahkeme tarafından müsaade olunur ve gerekli işlemler karar veren mercice yerine getirilir. (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu.79)

2.5. Yasalarımızda Ölülerin Yakılmasıyla İlgili Hükümler:

Ölülerin yakılması için fırınlar yaptırmak isteyen Belediyeler Sağlık Bakanlığı'na

müracaat ederek hazırlattıkları projeleri tasdik ettirip müsaade aldıktan sonra tesisata başlayabilirler (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.224).

Bir cesedi ölü yakma fırınlarında yaktırmak için aşağıda yazılı belgelerin bulunması gerekmektedir (UHK.225).

1. Ölünün hastalığı sırasında tedavisiyle meşgul olmadığı bilinen resmi bir tabip tarafından verilmiş olup vefatın herhangi bir olağan dışı nedenlerden meydana gelmediğini bildiren bir rapor ve defin ruhsatıyesisi.

2. Cesedinin yakılmasını arzu ettiğini beyan eden ve ölenin hayatta iken yazdığı vesika ve bu hususta sözlü olarak arzusunu duyanlardan üç kişinin şahadetleri ve tasdikleri.

3. Ölen kişinin ölümünün her hangi bir cinayet sonucu olmadığına dair şüphenin bulunmadığına dair mahalli polis idaresi tarafından verilen bir belge.

Bütün bu belgeler, yakılmadan 24 saat önce mahalli belediyesine ibraz olunarak hemen vefat defterine kayıt yapıldıktan sonra yakılma izni verilir.Defnedilen ölülerin defnedildikten sonra yakılmak için mezardan çıkarılmalarına izin verilmez.

Yakma sonucu cesetten kalan kısımlar özel kapların içinde mezarlıklarda bunun için hazırlanmış özel bir odada muhafaza edilir (UHK.226).

3. MEZARLIK YER SEÇİMİNDE UYULMASI GEREKEN HUSUSLAR

1. Yerleşim yerlerinden, konut veya diğer amaçlarla bina yapılan bölge sınırından mezarlık sınırına olan uzaklık en az 500 metre olmalıdır.

2. Seçilecek alan hakim rüzgarların yerleşim alanlarının gittiği istikamette olmalıdır.

3. Çukur, bataklık, su akıntısı ve birikintilerinden uzak, ulaşımı kolaylıkla sağlanabilecek yerlerde olmalı, mümkünse hafif meyilli alanlar seçilmelidir.

4. Mezarlık alanı yeraltı suyundan uzak olmalı, mezarlık sınırından itibaren 250 metrelik bir mesafe içinde kuyu ve kaynak gibi yeraltı suları hiçbir amaçla kullanılmamalıdır.

5. Toprağın jeolojik özellikleri, gömülecek cesetlerin çürümesine uygun biyolojik koşulları sağlamak amacıyla su ve havanın geçmesine uygun ve küçük taneli olmalıdır. Bu amaçla kumlu, az miktarda kil ve kireçle karışık topraklar uygundur.

Yanlış yer seçimi kararları, doğal kaynakların tahribi ve kirlenmesine dolayısıyla insan sağlığı ve ulusal ekonomi üzerinde olumsuz etkilere neden olacaktır.

Bir çok bulaşıcı hastalığın yayılmasına yeraltı ve yüzeyel suların kirlenmesine neden olabilirler.Bu nedenle seçilen mezarlık yerlerinin bu kurallara uyup uymadığı değerlendirilmelidir.Mezarlık alanı olarak belirlenen yerler dışına cenaze defninin ancak Bakanlar Kurulu Kararı ile olabileceği unutulmamalıdır.

4. YASAL DÜZENLEMELER

4.1. Görevin İçeriği:

Çevre ve insan sağlığını etkilemeden, din ve gelenekler çerçevesinde ölü defin etmek; mezarlık yeri seçmek; emniyetli ve sağlık koşullarına uygun olarak ölü nakil işlemlerini gerçekleştirmek amacını taşımaktadır.

4.2. Mevzuatın Yapılmasını Belirlediği Konular :

1. Belediye, yerleşim alanları dışında ve konutlardan yeterli uzaklıkta o şehir ve kasabanın nüfusuna ve yıllık ölüm oranına göre mezarlık yapmaya mecburdur (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 212; Mezarlıklar Talimatnamesi.1,2,3,4,5).

2. Bir ölünün gerek defninden evvel ve gerek defninden sonra bir yerden bir yere nakli için ölüm veya defin mahalli olan şehir veya kasaba belediyesinden belge alınır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 228).

3. Mezarlıklara ve mezarlık ile köy arasına ağaç dikmek köylünün mecburi işleri arasındadır (Köy Kanunu. 13/16).

4. Köy mezarlığının köyden ve caddeden uzak bir yerde, suların geldiği tarafta değil, akıp gittiği tarafta olmasına çalışmak ve etrafını duvarla çevirerek hayvanların girmesini önlemek; mezarlığa gübre, çöp dökmek köylünün isteğine bağlı olan işlerdendir (Köy Kanunu. 14/4).

5. Belediyeler ve köy muhtarlıkları, mezarlıkların etrafını duvarla çevirmek, ağaçlandırıp çiçeklendirmek ve gerekli her türlü bakım ve onarımını yaparak korumak zorundadır (Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun. 3).

6. Köylerde bulunan metruk ve kimsesiz mezarlıklarla Vakfa ait umumi mezarlıklar köyün manevi şahsiyeti namına tescil edilir (Tapu Kanunu .24).

7. Nakledilecek mevta belediye tabibi, belediye tabibi bulunmayan yerlerde hükümet tabibi veya sağlık memurları huzurunda tabutlanacaktır (Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Nakline Dair Talimatname. 1).

8. Mezardan çıkarılarak nakledilmek istenilen ölüler için öncelikle defin ruhsatı kayıtları incelenecek ve Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 229.maddesi gözönünde bulundurulacaktır (Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Nakline Dair Talimatına me.2).

9. Sıcak mevsimlerde ve mevsim ne olursa olsun oniki saatten fazla devam edecek nakillerde ölünün kanun gereğince tahnidinin yapılması unutulmamalıdır (Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Nakline Dair Talimatname. 10).

4.3. Mevzuatın Yasakladığı Konular :

1. Mezarlıklar dışındaki yerlere ölü defni yasaktır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 211; Mezarlıklar Nizamnamesi. 5).

2. Mezarlıklarda her mezara bir ölü defnolunur ve mezarlıkların bulunduğu arazinin özelliklerine göre geçen zaman bitmeden ikinci defin yapılamaz (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 223).

3. Defnedilen ölülerin defninden sonra yakılmak için mezardan çıkarılması yasaktır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 225/3 2.paragraf)-

4. Umumi nakil vasıtaları ile cenaze nakli; cenaze nakil aracının başka amaçlarla kullanılması yasaktır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 222).

5. Mezarlık yerleri satılamaz ve kazandırıcı zaman aşımı zilyetliği yolu ile iktibas edilemez. (Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun. 1)

ö. Mezarlıklar ve şehitlikler ile mezarlar bozulamaz, tahrip edilemez ve kirletilemez. Bu yerler imar mevzuatı ile veya başka herhangi bir şekilde park, bahçe, meydan,

otopark, çocuk parkı, yeşil alan gibi sahalar olarak ayrılamaz ve asıl amacı dışında hiçbir amaçla kullanılamaz. Yol geçme zorunluluğu bulunduğu İçişleri Bakanlığı'nca kabul edilen mezarlıklar veya bölümleri bu hükmün dışındadır (Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun.2).

5. SORUMLU BİRİMLER VE GÖREVLERİ :

5.1. Yerel Yönetim:

1.Mezarlık tesisi, ölü defni ve nakil işlemleri Belediyece yürütülür (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 20/4,224 sayılı Kanun).

2.Mezarlıkların tanzim ve iyi halde muhafazası Mahalli Belediyelere aittir (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 212).

3. Ölenleri muayene etmek ve gömülmesine ruhsat vermek, ölüleri teknik koşullara uygun olarak kefenlemek, nakletmek, gömmek; mezarlıklar ve cenaze yıkama yerleri yapmak ve idare etmek belediyelerin görevidir (Belediye Kanunu. 15/5).

4. Mezarlık alanlarını tesbit ve tesis etmek ve işletmek belediyelerin görevidir (3030 sayılı Kanun. 6/i).

5. Yabancı ülkelerden uçakla getirilen ölülerin nakline müsaade edildiği ve naklinde sağlık sorunu bulunmadığı Mahalli Sağlık Teşkilatınca verilmiş bulunan Ölü Nakil Belgesi ile belgelenir (Uçaklarda Uygulanacak Sağlık Muamelelerine Ait Yönetmelik. 52).

5.2. Merkezi Yönetim:

Mezarlıklar tesisatı, ölü defni ve nakli işleri ile ilgili sağlık düzenlemeleri yapmak ve denetlemek Sağlık Bakanlığı'nın görevleri arasındadır (181 sayılı K.H.K. 9/e).

5.3. Yerel Yönetim + Merkezi Yönetim :

Ölülerin yakılması için tekniğine uygun fırınlar yaptırmak isteyen belediyeler hazırlattıkları projeleri Sağlık Bakanlığı'na onaylattırmak zorundadır (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. 224).

5.4. Verilen Yetkinin Sınırları:

Yetki, mezarlık ve cenaze yıkama yerleri kurmak ve ölülerin muayeneleri, yıkamaları, taşınmaları ve gömülmelerine ilişkin hizmetler ve mezarlık alanlarının korunması ile sınırlıdır.

Mezarlıklarla ilgili bütün görevler yerel niteliktedir ve Belediyelerce yürütülmektedir. Bu hizmetlerdeki sağlık düzenlemeleri ve denetim hizmetleri Sağlık Bakanlığı'nca yerine getirilmektedir.

Mevzuatta Belediyece tesbit edilen ve Sağlık teşkilatında görüşü alınarak yapılan mezarlıklar dışına ölü defni yasaklanmış, ancak, Belediyece belirtilen mezarlık alanları dışına gömü yapılabilmesi için Sağlık Bakanlığı'nın uygun görüşü esas alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu'nun karar alması öngörülmüştür

6. MEVZUAT

6.1. Kanunlar :

1. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu

(Kanun No : 1593) Madde. 20/4, 211-234,282

2. Belediye Kanunu
(Kanun No :1580) Madde. 15/5
3. Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun (Kanun No : 3030)
(9.7.1984 gün ve 18453 sayılı Resmi Gazete) Madde. 6/i
- 4.Cenaze Nakline Mahsus Beynelmilel İtilafnameye İltihakımız Hakkında Kanun (Kanun No:3584, Kabul Tarihi:26.1.1939) ve eki Ölülerin Nakline Dair Beynelmilel İtilafname
5. Cenazelerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (Kanun No: 1887, 4.5.1975 gün ve 15226 sayılı Resmi Gazete) ve eki Cenazelerin Nakli Anlaşması
6. Köy Kanunu
(Kanun No : 442) Madde.13/2,13/16,14/4
7. Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun(Kanun No:3998) (13.6.1994 gün ve 21959 sayılı Resmi Gazete),Tümü
8. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu(Kanun No:1412)(20.4.1929 gün ve 1172 sayılı Resmi Gazete) Madde.79
9. Tapu Kanunu(Kanun No:2644)(29.12.1934 gün ve 2892 sayılı Resmi Gazete) Madde.24

6.2. Kanun Hükmünde Kararnameler :

181 Sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (14.12.1983 gün ve 18251 Sayılı Resmi Gazete Mükerrer) Madde. 9/e

6.3. Tüzükler:

11410 Karar Sayılı Mezarlıklar Nizamnamesi (9.8.1931 gün ve 1868 sayılı Resmi Gazete)

6.4. Yönetmelikler:

1.Mezarlıklar Nizamnamesinin 8.Maddesinin Birinci Fıkrası Mucibince Hazırlanan Talimatname (Mezarlıklar Talimatnamesi)

2.Uçaklarda Uygulanacak Sağlık Muamelelerine Ait Yönetmelik (11.8.1961 gün ve 10878 sayılı Resmi Gazete) Madde 52

3.Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Nakline Dair Talimatname(Kabul Tarihi:3.12.1930)

6.5. Rehberler:

Belediye Sıhhi Zabıta Talimatnamesi Rehberi, Madde 150

7. DENETİM VE YAPTIRIM :

Şehir ve kasabalarda insan ölülerinin yıkanması, kefenlenmesi, nakli ve gömülmesi hususunda ilgili mevzuatla sağlık düzenlemeleri ve denetim görevi Sağlık Bakanlığına verilmiş olup; Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda yazılı olan yasaklara aykırı hareket edenler hakkında 282 ve 283 üncü maddelerin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

EK:1

Ölülerin Nakline Dair Beynelmilel İtilâfname (Cenaze Nakline Mahsus Beynelmilel İtilaf nameye İltihakımız Hakkındaki 3584 sayılı Kanun Eki)

Aşağıda imzaları bulunan hükümetler, cenaze nakline müteallik nizamnameler arasındaki mübâyenetten çıkan mahzurlardan kurtulmak arzusu ile ve bu iş için aynı şekilde bir nizam konulması faydalı olacağı düşüncesiyle, Akid memleketlerden her hangi birinin toprağında ölmüş kimselerin cenazelerinin kendi topraklarına sokulmasını veya transit suretile geçirilmesini aşağıda yazılı şartlara riayet edilmek suretiyle kabul etmeği taahhüd ederler :

A-Umumi Hükümler

Madde 1- Her hangi bir vasıta ile ve herhangi şartlar altında olursa olsun, nakledilecek her ölü için mahsus bir ruhsatname (ölü geçirme tezkeresi) lazım olacaktır. Ruhsatname bu anlaşmaya ilişik numuneye mümkün olduğu kadar uygun ve her halde ölünün adı, soyadı ve yaşı ile beraber ölümün vuku bulduğu yeri, tarihini ve sebebini muhtevi bulunacaktır. Ölü geçirme ruhsatnamesi vefat vukubulan yerin veyahut, mezardan bakaya nakli halinde, defin yapılan mevkiin salahiyyetli makamı tarafından verilecektir.

Ruhsatnamelerin, verildikleri memleket lisanından başka bir de beynelmilel münasebetlerde en çok kullanılan lisanlardan biri ile de yazılması tavsiye olunur.

Madde 2 - Bundan evvelki maddede gösterilen müruriyeden başka evrak bulunması mecburi tutulmayacaktır. Bu müruriyenin mes'ul makam tarafından ancak şu evrakin ibrazından sonra verilmesi lâzımdır:

1- Ölü ilmühaberinin tasdikli bir sureti;

2 - Cenazenin nakli hıfzıssıhha ve tıbbi, kanuni bakımlardan hiç bir itiraza mahal vermediğini ve cenazenin işbu itilafnamenin hükümlerine uygun olarak tabuta konulmuş olduğunu temin eden resmi şahadetnameler.

Madde 3 - Ölü madenden bir tabut içine konulacak, tabutun alt kısmı takriben 5 santimetre kalınlığında (yer kömürü, testere talaşı, mangal kömürü tozu, gibi) mayi çekici bir madde ile örtülmüş, buna antiseptik bir madde ilave edilmiş olacaktır. Ölüm bulaşık bir hastalıktan ileri gelmiş olduğu takdirde, cenazenin kendisi de antiseptik bir mahlule batırılmış bir kefene sarılmış bulunacaktır.

Bundan sonra madeni tabut, içinden hiç bir şey sızdırmayacak surette kapanacak (lehimlenecek) ve tahtadan bir tabut içerisine konulacaktır. İki tabut, içindeki hiç sallanmayacak surette, birbirine intibak edeceklerdir. Tahta tabutun kalınlığı en az 3 santimetre olacak, tahtaların birleştikleri yerler su sızdırmayacak surette olacak ve tabutun kapanması birbirlerinden en çok 20 santimetre mesafeli burgularla temin edilecektir. Tahta tabut madenden çemberle tahkim edilecektir. .

Madde 4 - Akid Hükümetlerden her birinin toprakları arasında, veba yahut kolera yahut çiçek veya lekeli humma hastalıklarından ölmüş kimselerin cenazelerinin nakline ölümden ancak en az bir sene sonra müsaade verilecektir.

B-Hususî Hükümler

Madde 5 - Şimendiferle nakil için, yukarıda birinciden dördüncüye kadar maddelerde gösterilen umumi hükümlerden başka aşağıda yazılan kaideler tatbik olunur:

a) Cenaze kapalı bir vagona naklolunacaktır. Bununla beraber cenaze, kapalı bir cenaze arabası içinde teslim edilmiş olduğu ve o cenaze arabası içinde bıraktığı takdirde nakil için açık bir vagon kullanılabilir.

b) Cenaze gideceği yere vardığı vakit ne kadar müddet içinde kaldırılması lazım olduğunu tayin etmek her memleketin kendisine aittir. Cenazeyi gönderen kimse cenazenin bu müddet içinde bilfiil kaldırılacağını kanaat verecek tarzda tesbit edebildiği takdirde cenazenin yanında adam gitmesine lüzum olmayacaktır.

c) Cenazenin yanında ancak çelenk, buket gibi şeyler nakledilebilir.

d) Cenaze, seri seyirle ve mümkün olduğu kadar aktarmasız olarak gönderilir.

Madde 6 - Otomobil ile nakil için, birinciden dördüncüye kadar maddelerde gösterilen umumi hükümlerden başka aşağıda yazılı kaideler tatbik olunur :

a) Cenaze ya, tercihan, mahsus bir cenaze otomobilinde, yahut alelade kapalı bir otomobilde nakledilir.

b) Cenazenin yanında ancak çelenk, buket gibi şeyler nakledilebilir.

Madde 7 - Hava yolu ile nakil için, birinciden dördüncüye kadar maddelerde gösterilen umumi hükümlerden başka, aşağıda yazılan kaideler tatbik olunur :

a) Cenaze ya, yalnız ve mahsus bu iş için kullanılan bir hava gemisinde, yahut alelade bir hava gemisinin mahsus ve yalnız bu işe hasredilmiş olan bir kompartımanında nakledilir.

b) Cenaze ile birlikte aynı hava gemisinde yahut aynı kompartımanda ancak çelenk ve buket gibi şeyler nakledilebilir.

Madde 8 - Deniz yolu ile nakil için, birinciden dördüncüye kadar maddelerde gösterilen umumi hükümlerden başka aşağıda yazılan kaideler tatbik olunur :

a) 3 üncü madde hükümlerine tevfiikan madeni tabut üzerine geçirilmiş olan tahta dahi, hiç sallanmayacak bir surette, tahtadan adi bir sandık içerisine konulacaktır.

b) Mezkur sandık, gıda veya istihlak maddeleri ile her türlü temasa meydan ve yolcularla mürettebat için hiç bir sıkıntı vermiyecek surette bir yere konulacaktır.

Madde 9 - Ölüm gemi içinde vukubulduğu takdirde cenaze bundan evvelki sekizinci maddede gösterilen şartlar altında muhafaza edilebilir. 2 inci madde mucibince lazım olan evrak ve şahadetnameler vapurun bayrağını taşıdığı devletin kanunlarına tevfiikan tanzim edilecek ve nakil, cenaze vapura yükletilmiş gibi yapılacaktır.

Ölüm, cenazenin defnedileceği limana geminin varmasından 48 saatten daha az bir müddet içinde vaki olmuş ise ve yukarıdaki 8 inci maddenin b işaretli fıkrasında gösterilen hükümlerin tamamile tatbiki için icab eden malzeme de gemide mevcut değilse, ceset antiseptik bir mahlule batırılmış bir kefene sarılarak, tahtadan sağlam bir tabut içerisine konulabilir. Bu tabut en az (3) santimetre kalınlığında tahtalardan, bunların birleştikleri yerler hiç bir şey sızmayacak surette yapılır ve burgularla

kapatılır. Tahta tabutun alt kısmı önceden takriben beş santimetre kalınlığında (yer kömürü, testere talaşı, mangal kömürü tozu gibi) su çekici madde ile örtülür ve bu maddeye antiseptik bir madde ilave olunur, tahta tabut, hiç sallanmayacak bir surette tekrar tahtadan bir sandık içerisine konulur. Bununla beraber Ölüm 4 üncü maddede gösterilen hastalıklardan birinden ileri gelmiş ise bu fıkranın hükümleri tatbik edilmez.

Bu madde seyahat müddeti 24 saati geçmeyen vapurlara tatbik olunmaz. Bu vapurlarda bir ölüm vaki olursa cenazenin bırakılacağı limana gelince onu mahalli salahiyyetli makama teslim ederler.

C-Nihai Hükümler

Madde 10 - Bu itilâfnamenin gerek umumi, gerek hususi hükümleri, itilâfnameyi akdeden memleketlerin birinden gelecek cenazelerin kabulü için rüsum tarifeleri müstesna olarak konulabilecek şartların azam derecesini gösterirler. Bu memleketler, gerek iki taraflı itilâfların gerek müşterek bir anlaşma neticesi olarak alınan kararların tatbiki suretile, daha büyük kolaylıklar göstermekte serbesttirler.

Bu itilâfname, hudud mıntakalarının sınırları dahilinde nakledilecek cenazelere tatbik edilmez.

Madde 11- Bu itilâfname cenazelerin hemen ölümden veya mezardan çıkarıldıktan sonraki Beynelmîl nakillerinde tatbik edilir. İtilâfnamenin hükümleri her memlekette toprağa gömmek ve topraktan çıkarmak hususunda cari olan kaidelere hiç bir suretle hâlel getirmez.

Bu itilâfname küllerin nakline tatbik edilmez.

Protokol Hükümleri

Madde 12 - Bu itilâfname bugünkü tarihi taşıyacak ve bu tarihten itibaren altı ay zarfında imza edilebilecektir.

Madde 13 - Bu itilâfname tasdik olunacak ve tasdiknameler mümkün mertebe süratle Alman Hükümetine tevdi edilecektir.

Tevdi olunan tasdiknameler beşe baliğ olunca Alman Hükümeti bunları bir zabıt varakası ile tesbit eyliyecek ve bunun birer suretini Yüksek Akid Taraflara ve Beynelmîl Hıfzıssıhha Ofisine gönderecektir.

İşbu itilâfname mezkur zabıt varakaları tarihinin yüz yirminci günü meriyet mevkiine girecektir.

Bu tarihten sonra vukubulacak her tasdikname tevdiinde keyfiyet yukarıda yazılı usul dairesinde bir zabıt varakası ile tevsik edilecektir. Yüksek Akid Taraflardan her biri hakkında işbu itilâfname hükümleri kendi tasdiknamelerinin tevdi edildiğini tevsik eyleyen zabıtname tarihinin yüz yirminci günü meriyet mevkiine girecektir.

Madde 14 - Bu itilâfnameyi imza etmemiş olan memleketler ilk beş tasdiknamenin tevdiini gösteren zabıt varakasının tarihinden itibaren her an iltihaka kabul oluncaklardır.

Her iltihak diploması yolu ile Alman Hükümetine gönderilen bir tebliğ vasıtasile yapılacaktır. Alman Hükümeti iltihaknameyi kendi hazinesi evrakına koyacak ve

keyfiyetten itilafa iştirak eden tekml Hükümetleri ve Beynelmilel Hıfzıssıhha Ofisini, hazinei evrakı tevdii tarihinin tasrih ile hemen haberdar edecektir. Her iltihak bu tarihin yüz yirminci günü meriyete girecektir.

Madde 15 - Yüksek Akid Taraflardan her biri itilafnameye iltihak veya onu tasdik ettiği sırada bu itilafnameyi kabul etmekle kendi müstemlekeleri, himayesi altındaki memleketler, deniz aşırı arazisi, veya tabiiyet veya mandası altındaki arazinin tamamı ve yahut bir kısmı hakkında hiç bir taahhüd ve mecburiyet tekabbül etmediğini beyan edebilir. Bu takdirde işbu itilafnamenin hükümleri bu yoldaki beyanatının matufu olan arazi hakkında tatbik olunmayacaktır.

Yüksek Akid Taraflardan her biri bilahare Alman Hükümetine bir nota vererek yukarıdaki fıkrada mevzuubahs olunan arazinin tamamı veya bir kısmı üzerinde işbu itilafname hükümlerinin tatbiki fikrinde olduğunu bildirebilir. Bu takdirde itilafname hükümleri tebliğde isimleri geçen arazi hakkında tebliğ tarihinin yüz yirminci günü tatbik mevkiine girecektir.

Bunun gibi, Yüksek Akid Taraflardan her biri (on altıncı) maddede tesbit edilen müddetin hitamından sonra dilediği vakit işbu itilafname hükümlerinin, müstemlekelerinin, himayesi altındaki memleketlerin, deniz aşırı arazisi ile tabiiyeti ve yahut mandası altındaki arazinin tamamı veya bir kısmı hakkında tatbik edilmemesi fikrinde olduğunu beyan edebilir. Bu takdirde itilafname, bu yoldaki beyanatın mevzuunu teşkil eden arazi hakkında bu tebliğin Alman Hükümeti Hazinei evrakına tevdii tarihinden bir sene sonra kabili tatbik olmayacaktır.

Alman Hükümeti, yukarıki hükümlerin tatbikatından olarak kendisine vukubulan tebligat ve beyanattan, bunların kendi Hazinei evrakına tevdii tarihinin tasrihile işbu itilâfa dahil bütün memleketler Hükümetlerini ve Beynelmilel Hıfzıssıhha Ofisini haberdar edecektir.

Madde 16 - İşbu itilafnameye iştirak etmiş olan memleketlerden her birinin Hükümeti itilaf hükümlerinin o memleket hakkında tatbiki üzerinden beş sene geçtikten sonra Alman Hükümetine diplomasi tarikile tahriri tebliğde bulunmak şartile dilediği zaman itilafnameyi feshedebilir. Alman Hükümeti feshe mütedair olan tebliği kendi Hazinei evrakına koyacak ve keyfiyeti itilafa dahil bulunan bütün memleketlerin Hükümetlerine ve Beynelmilel Hıfzıssıhha Ofisine tebliğin tevdii tarihini de tasrih ederek iş'ar edecektir. Her fesih bu tarihten bir sene sonra muteber olacaktır,

Madde 17 - Evvelemerde vaziülümza Yüksek Akidlerin tasvibine iktiran eylemedikçe işbu itilafnamenin imzası keyfiyeti hiç bir kaydi ihtirazi ile müterafik olmayacaktır. Kezalik itilafnameye dahil bulunan bütün memleketler tarafından evvelemerde tasvip edilmedikçe ihtirazi kayıtle müterafik tasdikname tevdii ve mukavelenameye iltihak keyfiyetleri nazarı itibare alınmayacaktır.

Tasdikan lilmakal alakadar memleketler murahasları işbu itilafnameyi imzalamışlardır.

Berlinde 0 şubat 1937 tarihinde tek nüsha olarak tanzim edilip Alman Hükümeti Hazinei evrakında saklanacak olan bu itilafnamenin usulüne göre tasdikli birer suretleri diplomasi yolu ile Yüksek Akid Tarafların herbirine gönderilecektir.

Almanya Namına:
Diekhoff

Fransa Namına:
Andre François Poncet

Şili Namına:
Luis V.de Porto-Seguro

İsviçre Namına:
Paul Dinichert

Danimarka Namına:
H.Hoffmeyer

Belçika Namına:
Jacques Davignon

İtalya Namına:
B.Attolico

Çekoslovakya Namına:
Dr.V.Mastny

Türkiye Namına:
M.H.Arpağ

Zeyil

Cenaze İçin Müruriye

Cenazenin tabuta konulması hakkında kanuni hükümlerin hepsi ifa edilmiş olduğundan de, tarihinden..... den (Ölümün sebebi),..... yaşında (mümkün ise, kati olarak doğum tarihi) ölmüş olannın (ölünün soyadı, kendi adı ve mesleği, çocuklar için babasının, anasının mesleği) cenazesi..... vasıtası ile (nakil vasıtasının bildirilmesi)den (cenazesinin yola çıkarıldığı yer),yolu ile (geçeceği yol),..... ye (cenazesinin gideceği yer) nakledilecektir.

Bu cenazenin nakline müsaade edilmiş olduğundan, toprakları üzerinden geçeceği memleketlerin makamları cenazenin serbestçe ve anzasız geçmesine müsaade vermeye davet edilir.

EK.2

CENAZELERİN NAKLİ ANLAŞMASI **(Cenazelerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair 1887 sayılı Kanun Eki)**

Bu Anlaşmayı imzalayan Avrupa Konseyi'ne üye Devletler,
Uluslararası cenaze nakline ilişkin formalitelerin basitleştirilmesi gerektiğini düşünerek,

Özellikle tabutun sızdırmaz olması hususunda gerekli tedbirler alındığı takdirde,ölüme bulaşıcı bir hastalık sebep olsa dahi cenaze naklinin sağlık açısından bir tehlike yaratmadığını gözönünde tutarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 1:

1 .Sözleşen taraflar,kendi aralarındaki ilişkilerde bu Anlaşma hükümlerini uygulayacaklardır.

2.Bu Anlaşma'da kullanılan "cenazelerin nakli" terimi,ölülerin "hareket ülkesi"nden "gidilecek ülke"ye naklini ifade eder."Hareket ülkesi", nakil işleminin başladığı, "gidilecek ülke" cenazenin naklinden sonra gömüleceği veya yakılacağı yerdir.

3.Bu Anlaşma,yakılan naaşların küllerinin nakline uygulanmaz.

Madde 2:

1 .Bu Anlaşma hükümleri,cenazelerin Sözleşen Tarafların ülkelerinden sevkedilmeleri,transit geçişleri veya bu ülkelere kabul olunmaları hususlarında öngörülecek azami şartları kapsar.

2.Sözleşen Taraflar,özel durumlarda ve bilhassa sınır bölgelerindeki nakiller konusunda gerek ikili anlaşmalar gerek uyuşma yoluyla varılacak kararlarla daha geniş kolaylıklar tanımak hususunda serbesttirler.

Bu anlaşma ve kararların belirli hallere uygulanabilmeleri için ilgili bütün Devletlerin rızalarının alınması zorunludur.

Madde 3:

1 .Nakledilen her cenazenin beraberinde,hareket ülkesi yetkili makamları tarafından düzenlenmiş özel bir belge (cenaze geçiş izni) bulunmalıdır.

2.Geçiş izni,en aşağı bu Anlaşma'ya ekli modelde yer alan bilgileri ihtiva etmeli ve düzenlendiği ülkenin resmi dili ya da resmi dillerinden biri ile Avrupa Konseyi resmi dillerinden birinde yazılmış olmalıdır.

Madde 4:

Gidilecek ülke ve transit ülkeleri,cenazelerin nakli konusunda mevcut ya da aktedilecek uluslararası sözleşme ve anlaşmaların gerektirdiği belgeler dışında "geçiş izni"nden başka bir belge talep etmeyeceklerdir.

Madde 5:

"Geçiş izni", bu Anlaşmanın 8.maddesinde belirtilen yetkili makam tarafından,

a) cenazelerin nakli ile gerektiğinde defin ve mezardan çıkarma hakkında "hareket ülkesi"nde yürürlükte bulunan bütün tıbbi, sıhhi, idari ve hukuki formalitelerin yerine getirildiği,

b) naaşın, bu Anlaşmanın 6. ve 7. maddelerinde belirtilen evsafı haiz bir tabuta konulduğu,

c) tabutun sadece geçiş izninde adı kayıtlı kişinin naaşı, naaşla birlikte gömülecek ya da yakılacak kişisel nesnelere ihtiva ettiği, saptandıktan sonra düzenlenir.

Madde 6:

1. Tabut sızdırmaz olmalı ve içinde emici bir madde bulunmalıdır. "Hareket ülkesi"nin yetkili makamlarınca gerekli görüldüğü takdirde, iç ve dış basıncı dengeleyecek bir temizleyici cihazla teçhiz edilmelidir.

i) Tabut, en aşağı 20 mm. kalınlığında tahtadan yapılmış bir dış tabut ve dikkatle lehimlenmiş kurşundan ya da kendiliğinden tahrip olan bir başka maddeden yapılmış bir iç tabuttan müteşekkil bulunmalı,

ii) veya en aşağı 30 mm. kalınlığında tahtadan yapılmış içi kurşunla ya da kendiliğinden tahrip olan bir başka madde ile kaplanmalıdır.

2. Ölüm sebebi bulaşıcı bir hastalık ise, naaş antiseptik bir mahlülle yıkanmış bir kefene sarılacaktır.

3. Nakil hava yolu ile yapılacak ise, bu maddenin 1. ve 2. paragrafları hükümleri saklı kalmak kaydıyla, tabut bir temizleyici cihazla teçhiz edilmeli ve buna imkan bulunmazsa, "hareket ülkesi" yetkili makamınca yeterli görülen direnç garantisi verilmelidir.

Madde 7:

Tabut normal yük olarak nakledildiği takdirde, tabut olduğu belli olmayacak şekilde ambalajlanmalı ve dikkatle taşınması gerektiği belirtilmelidir.

Madde 8:

Sözleşen Taraflardan herbiri, 3. maddenin 1. paragraflarında değinilen yetkili makamı, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirecektir.

Madde 9:

Bir nakliyat, cenazelerin nakli konusundaki 10 Şubat 1973 tarihli Berlin Düzenlemesi'ne taraf olan bir Üçüncü Devleti ilgilendiriyorsa, bu Anlaşma'ya taraf olan Devletler, Anlaşma'ya taraf olan diğer Devletlerden yükümlülüklerini Berlin Düzenlemesi'ne göre yerine getirebilmeleri için gerekli tedbirleri almalarını talep edebilirler.

Madde 10:

1. Bu Anlaşma Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açıktır. Üye Devletler,

- a) onay ya da kabul kaydı koymaksızın imzalamak veya,
- b) onay ya da kabul kaydı ile imzalayıp daha sonra onaylamak ya da kabul etmek, suretiyle Anlaşma'ya taraf olabilirler.

2. Onay ya da kabul belgeleri,Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne tevdi olunacaktır.

Madde 11:

1. Bu Anlaşma, üç üye Devletin 10.madde uyarınca Anlaşma'ya taraf oldukları tarihten bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

2. Daha sonra onay ya da kabul kaydı koymaksızın imzalayan ya da onaylayan veya kabul eden üye Devletler bakımından Anlaşma,imza ya da onay veya kabul belgelerini tevdi ettikleri tarihten bir ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 12:

1. Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra,Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi üye olmayan Devletleri Anlaşma'ya katılmaya davet edebilir.

2. Bu yolla katılma,tevdi tarihinden bir ay sonra hüküm ifade edecek bir katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine tevdi suretiyle gerçekleşir.

Madde 13:

1. Sözleşen Taraflardan her biri, onay, kabul ya da katılma belgesini tevdi sırasında Anlaşma'yı uygulayacağı ülkeyi ya da ülkeleri tasrih edebilir.

2. Sözleşen Taraflardan her biri, onay, kabul ya da katılma belgesini tevdi sırasında veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir bildiri ile, uluslararası ilişkilerden sorumlu ve adına taahhütlerde bulunmaya yetkili olduğu diğer ülkelere bu Anlaşma hükümlerini teşmil edebilir.

3. Yukarıdaki paragraf uyarınca yapılan herhangi bir bildiri, Anlaşma'nın 14.maddesinde belirtilen usule uygun olarak geri alınabilir.

Madde 14.

1. Bu Anlaşma süresiz olarak yürürlükte kalacaktır.

2. Sözleşen Taraflardan her biri, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne göndereceği bir ihbarla Anlaşma'yı kendi bakımından feshedebilir.

3. Fesih, ihbarın alındığı tarihten altı ay sonra hüküm ifade eder.

Madde 15:

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri,

- a) onay ya da kabul kaydı bulunmayan her imzalamayı,
- b) onay ya da kabul kaydı bulunan her imzalamayı,
- c) her onay,kabul veya katılma belgesi tevdiini,
- d) 11.madde uyarınca Anlaşma'nın yürürlüğe giriş tarihlerini,
- e) 13.maddenin 2.ve 3. paragrafları uyarınca aldığı her bildiriye,
- f) 14.madde uyarınca aldığı her ihbarı ve feshin hüküm ifade edeceği tarihi,

g) 8.madde uyarınca kendisine iletilecek her bildiriyi,
Konsey üyeleri ile Anlaşma'ya katılmış bulunan Devletlere bildirilecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar, işbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak tek bir nüsha halinde,her iki metin de aynı derecede geçerli bulunmak üzere, Fransızca ve İngilizce olarak 26 Ekim 1973 tarihinde Strazburg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri imza eden ve katılan Devletlerin her birine bu sözleşmenin aslına uygun örneklerini iletacaktır.

Anlaşma Eki

CENAZELER İÇİN GEÇİŞ İZİNİ

Bu Geçiş İzni,Cenazelerin Nakil Anlaşması ve özellikle anılan Anlaşma'nın 3. ve 5. maddeleri uyarınca düzenlenmiştir.

Bu belge ile 'nın naaşının nakline izin verilmiştir.

Ölünün adı ve soyadı :

Ölüm tarihi ve yeri :

Ölüm sebebi :

Yaşı :

Doğum tarihi ve yeri :

Naaş ile (nakil aracı) den (hareket ma halli) yoluyla(takip edilecek yol)'a (varış mahalli) nakledilecektir.

Bu cenazenin nakli hususunda gerekli izin verilmiş olduğundan,cenazenin geçeceği ülkelerin ilgili makamlarının geçişe müsaade etmeleri rica olunur.

(Yer)

(Tarih)

Yetkili makamın imza ve mühürü

1) Anlaşma'nın 3. ve 5. maddeleri, Geçiş İzni'nin arka sahifesinde yer almalıdır.

2) Ölüm sebebi Fransızca veya İngilizce olarak yazılmalı ya da hastalıkların uluslararası sınıflandırılmasına ilişkin Dünya Sağlık Teşkilatı sayı kodu ile belirtilmelidir.

3) Mesleki gizlilik nedeniyle ölüm sebebi açıklanmamış ise,ölüm sebebini belirten bir ilmühaber mühürlü bir zarf içinde nakledilen cenazenin beraberinde bulunmalı ve "gidecek ülke" yetkili makamına sunulmalıdır.Mühürlü zarf, Geçiş İzni'ne ek lenmelidir.

Geçiş İzni'nde, ölümün tabii sebeplerden ve bulaşıcı hastalık olmayan bir hastalıktan ileri geldiği kaydedilmeli,aksi varitse ölüm nedeni belirtilmelidir.

KAYNAKLAR:

1. Güler, Ç. Çevre ve Sağlık, Tıbbi Dokümantasyon Merkezi Yayınları, ISBN 915-743 1-04-X, Ankara, 1992.
2. Güler, Ç., Öcalan, A., Koksall, F., Sağlık Bilgisi, II, Açık Öğretim Lisesi Yayınları, Ankara, 1992.
3. Ölülerin Nakline Dair Beynelmilel İtilafname, T.C. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti, Hudut ve Sahilleri Sıhhat Umum Müdürlüğü, Ankara, 1939.
4. Ana Britanica, Cilt 16, İstanbul, 1989.
5. Ural, Z. Faik., Koruyucu Hekimlik 1, Hijyen ve Sanitasyon, Beşinci Baskı, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayını, No:263, Ankara, 1972.